

Asia: VM212:00/2018 VN/10384/2019

Lausuntopyyntö valtionavustushankkeessa (VM212:00/2018) toimivan järjestöjaoston väliraportista

1 Taustatiedot

Lausunnonantaja

Yhdistys

2 Järjestöjaoston alustavat ehdotukset ja selvityksen kohteet

1 Monivuotiset toiminta-avustukset (s. 14)

Suomen Kotiseutuliitto pitää myönteisenä mahdollisuutta, että vakiintuneet yleisavustusta saaneet toimijat voisivat jatkossa saada monivuotisia toiminta-avustuksia. Se vähentää avustusten hakemiseen ja hakemusten käsittelyyn kuluvaan aikaan sekä hakijoilta että hakemusten käsittelijöiltä. Se luo vakautta järjestöjen talouteen ja toimintaan.

2 Valtionavustushakujen koordinointi (s. 15)

Suomen Kotiseutuliitto pitää ehdotusta lähtökohtaisesti myönteisenä, kun se tarkoittaa isompia hakukokonaisuuksia ja keskitetympää haku aikataulua. Silloin hakijat voivat myös keskittää omissa työssään avustushakemuksiin käytettävää aikaa. Muutoksen edellytyksenä esitetty periaate, että yhdistysten säännöllinen ja sääntöihin perustuva toiminta rahoitetaan aina yleisavustuksella eikä osin erityisavustuksilla, on kannatettava. Muutos on tarkoituksenmukainen, kun se säästää aikaa ja työtä useampien hakemusten laadinnalta säännöllistä perustoimintaa varten.

3 Valtionavustusten digitaalinen haku ja raportointi (s. 15)

Suomen Kotiseutuliitto kannattaa ehdotusta ja aikataulua.

4 Valtakunnallisten keskusjärjestöjen rooli valtionavustustoiminnassa (s. 16)

Suomen Kotiseutuliitto ei ota tässä vaiheessa suoraan kantaa ehdotukseen.

Periaatteessa toiminta-avustuksen siirtämismahdollisuudella edelleen jäsenjärjestöille on varmasti hyviä puolia, mutta laajetessaan nykyisenlaisista käytännöistä laajemmalle, se edellyttäisi käsittääksemme kasvua avustusten yhteenlasketussa kokonaissummassa.

5 Rahapelituottoja jakavien ministeriöiden toimintatapojen yhdenmukaistaminen (s. 17)

Suomen Kotiseutuliitto suhtautuu ehdotukseen myönteisesti.

6 Valtionavustustoiminnan uusi toimintamalli (s. 18)

Suomen Kotiseutuliitto suhtautuu ehdotukseen myönteisesti. Pilottivaihe ja uuteen toimintamalliin siirtyminen vuonna 2021 vaikuttaa aikataulullisesti melko tiukalta, mutta yhteiset infotilaisuudet sekä aktiivinen viestintä ja ohjaus voivat mahdollistaa sen kaikille osapuolille joustavalla ja hallittavalla tavalla.

7 Odottamattomien muutosten huomioon ottaminen (s. 18)

Suomen Kotiseutuliitto kannattaa ehdotusta.

8 Toiminnassa tapahtuvien olennaisten ja/tai odottamattomien muutosten ilmoittaminen (s. 19)

Suomen Kotiseutuliitto kannattaa ehdotusta.

9 Yhdistysten talouden ja toiminnan raportointi (s. 19)

Suomen Kotiseutuliitto kannattaa ehdotusta.

10 Yhdistysten osallisuus ja vaikuttaminen (s. 20)

Suomen Kotiseutuliitto pitää tärkeänä selvittää yhdistysten osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisia vaikutuksia esteellisyyteen. On tärkeää edistää järjestöjen mahdollisuutta osallistua entistä enemmän kansalaisyhteiskuntaa koskevan lainsäädännön uudistamiseen ja valtionavustustoiminnan kehittämiseen. Tässä em. näkökulma on hyvä huomioida.

11 Valtionavustushakemusten ja -selvitysten käsittely tiimeissä (s. 21)

Suomen Kotiseutuliitto suhtautuu ehdotukseen myönteisesti.

12 Yleisavustusten ja erityisavustusten arviointikriteerit (s. 21)

Suomen Kotiseutuliitto suhtautuu ehdotukseen myönteisesti.

13 Yhteiset vastuullisuuskriteerit (s. 22)

Suomen Kotiseutuliitto kannattaa yhteisiä vastuullisuuskriteereitä ja pitää tärkeänä, että tätä selvitetään edelleen. Kansalaisyhteiskunnan toimintojen ja järjestöjen legitimitetin kannalta on olennaisen tärkeää, että voidaan läpinäkyvästi osoittaa, että valtion rahoittama toiminta täyttää vastuullisuuden kriteerit.

14 Varainhankinta ja rahoituslähteiden yhteensovittaminen (s. 22)

Suomen Kotiseutuliitto pitää tärkeänä järjestöjen valtionavustuksissa, ettei järjestöjä rangaista omasta varainhankinnasta vähentämällä sillä perusteella niiden yleisavustusta. Valtionavustusjärjestelmä voisi jopa mieluummin kannustaa omaan varainhankintaan.

15 Taloustarkastajan tehtävä (s. 23)

Suomen Kotiseutuliitto suhtautuu ehdotukseen myönteisesti. Kotiseutuliiton kanta on, että tarkastusten kehittäminen keskustelujen suuntaan olisi hyödyksi molemmille osapuolille.

3 Järjestöjaoston väliraportti ja valtionavustustoiminta

Järjestöjaoston väliraporttia koskevat yleiset huomiot

Suomen Kotiseutuliitto kiinnittää huomiota siihen, että väliraportissa tuodaan hyvin esille se, miten KANEn näkemyksiä ja järjestökyselyn vastauksia on huomioitu työssä. Järjestöjen kuuleminen valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihankkeessa on ollut kiitettävää.

Valtionavustustoimintaa koskevat yleiset huomiot

Suomen Kotiseutuliitto haluaa tähdentää tässäkin yhteydessä, miten tärkeää on säilyttää myös jatkossa järjestöjen valtionrahoituksen hyvä taso. Järjestöillä on todella laaja-alainen ja kokonaisvaltainen vaikutus kansalaisyhteiskunnassa, eri toimialoilla, osallisuuden vahvistamisessa ja demokratian edistämisessä. Ilman rahoituksen vakautta tämä sosiaalista pääomaa ja luottamusta rakentava toiminta on haavoittuvaista.

Järjestöillä on asiantuntemusta, joka hallinnosta puuttuu, kun ne tuottavat systeemipalveluita yhteiskunnan sosiaaliseen ja kulttuuriseen ekosysteemiin. Siksi olisi huomioitava palvelujen luonne ja se, että tuotteet eivät ole kuten esimerkiksi kilometreinä mitattava tie, vaan laajoja ja pitkäkestoisia merkityskokonaisuuksia. Niinpä avustusprosesseissa voisi tarkastella toiminnan tuotosten turvaamista, eikä tarvitsisi tarkastella tuotoksia toiminnan yksityiskohtien tai osa-alueiden summana. Haku- ja myöntökriteerien kehittäminen on keskeistä prosessien toimivuuden, avoimuuden ja uskottavuuden kannalta.

Valtionavustuskäytäntöjen yhdenmukaistamista koskevat ehdotukset järjestöjaostolle valmistelun jatkamiseksi

Yleisavustuspäätösten osalta olisi toivottavaa, varsinkin silloin kun kyse olisi vuosittain jaettavista avustuksista, että ne valmistuisivat mahdollisimman varhain alkuvuodesta. Tämä helpottaisi järjestöjen talouden ja yhdistyslaista johtuvien käytäntöjen (mm. aikataulut, päätöksenteko) suunnittelua, samalla paranisivat tulosten ennustettavuus ja toimintojen.

Kun käytäntöjä yhdenmukaistetaan, toivomme että valinnassa esikuvina nykyisistä toimisivat mieluiten niiden ministeriöiden mallit, joissa on jo kehitetty kevyempää ja kuitenkin läpinäkyvästi arviotavissa olevaa raportointia.

Lisäksi Kotiseutuliitto pyytää kiinnittämään huomiota trendiin, jossa valtion erityisavustuksissa edellytetään omarahoitusosuutta, vaihtelevalla osuudella. Esimerkiksi 20 % omarahoitusosuus voi muodostua ongelmalliseksi järjestölle saavuttaen. Tätä kannattaa tarkastella myös rinnakkain omaa varainhankintaa koskevan linjauksen kanssa.

Vanhatalo Riitta
Suomen Kotiseutuliitto